

гіпотез); 5) рефлексію та оцінку — можливість оцінити процес і результати, що сприяє розвитку навичок самоконтролю та самокорекції.

Встановлено, що основна мета використання дослідницьких завдань під час вивчення історії полягає у формуванні дослідницької компетентності учнів, розвитку їх аналітичного й критичного мислення, історичної емпатії, уяви та практичних навичок для здобуття нових знань. Такі завдання стимулюють пізнавальну активність учнів, заохочують їх висувати гіпотези, аналізувати та порівнювати історичні події й явища, виявляти спільні й відмінні риси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, а також здійснювати історичну реконструкцію та персоніфікацію.

Особливості формування змісту навчання громадянської освіти у 8 класі

*Г. В. Серова,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України
Т. О. Ремех,
кандидат педагогічних наук,
старший дослідник,
завідувачка відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

Громадянська освіта як невід'ємна частина сучасного освітнього процесу спрямована на формування/розвиток в учнів активної громадянської позиції, розвитку критичного мислення та поваги до прав і свобод людини. Новий предмет базової середньої освіти «Громадянська освіта», запроваджений у 8 класі, потребує концептуального обґрунтування й розроблення методичних підходів до відбору та структурування навчального змісту відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти.

На основі узагальнення наукових розвідок ми дійшли висновку, що важливими чинниками визначення змісту навчання є врахування загальних тенденцій сучасного світового розвитку. Серед них: глобалізація та міграція; цифрова трансформація; політична поляризація; екологічні загрози. Світ стає все більш взаємопов'язаним, що вимагає від громадян розуміння глобальних проблем та навичок міжкультурної взаємодії. Розвиток інформаційних технологій змінює способи отримання інформації, комунікації та участі в суспільному житті. Суспільства стають більш поляризованими, що ускладнює діалог та пошук компромісів. Зміна клімату та інші екологічні виклики вимагають від громадян розуміння та відповідальності за стан довкілля.

У ході виконання наукового дослідження «Проектування змісту і методика навчання учнів 7–9 класів історії та громадянської освіти» з'ясовано, що послідовна реалізація компетентнісного підходу, задекларованого у Державному

стандарті базової середньої освіти, на основі інтеграції знань з різних предметних галузей (історія, філософія, правознавство, соціологія тощо) є основою конструювання цілісного освітнього процесу і розв'язання актуальних освітніх завдань розвитку національної та громадянської ідентичностей, активної громадянської позиції, відданості цінностям українського народу та Європейського Союзу, прихильності ідеям миру, демократії, прав і свобод людини та громадянина.

Об'єднання інформації навколо визначених міжпредметних для громадянської та історичної освітньої галузі широких категорій та ідей створює основу структурування змісту навчання громадянської освіти, який реалізується через залучення учнів до різноманітних видів навчальної діяльності. Визначено оптимальні види активностей учнів, міжпредметні пізнавальні завдання/запитання для забезпечення опанування громадянознавчих знань і розвитку предметних і міжпредметних умінь учнів 8 класу в навчанні громадянської освіти на основі компетентнісного й діяльнісного підходів.

У ході апробації початкових матеріалів для учнів 8 класу підтверджено ефективність запропонованої методичної концепції побудови змісту громадянської освіти в досягненні обов'язкових результатів навчання за Державним стандартом базової середньої освіти щодо формування ключових компетентностей та наскрізних умінь, як-от критичне мислення, комунікація, співпраця, розв'язання проблем, цифрова грамотність, громадянська відповідальність.

Особливості вивчення історії повсякденності в контексті дослідницького навчання

*І. В. Мороз,
науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

У ході дослідження теми «Проектування змісту і методика навчання учнів 7–9 класів історії та громадянської освіти» було визначено особливості вивчення історії повсякденності в контексті дослідницького навчання історії.

Аналіз наукових публікацій та освітньої практики засвідчив важливість дослідження історії повсякденності та методики її викладання в закладах загальної середньої освіти.

Визначено, що історія повсякденності є багатогранною та багатоаспектною. Її вивчення на уроках історії передбачає розкриття умов життя, праці та відпочинку (побуту, умов проживання, раціону харчування, способів лікування, вірувань, особливостей житла, гігієни, сімейного життя, одягу, соціальної адаптації), а також факторів, що впливають на формування свідомості та норм поведінки, соціально-політичних уподобань переважної більшості населення («пересічних людей») тієї чи іншої країни протягом певного історичного періоду. Такий підхід сприяє більш глибокому й багатовимірному сприйняттю історії, розвиває в учнів навички критичного мислення й здатність аналізувати